

УДК 796.011.057.874

СТАВЛЕННЯ УЧНІВ 10–11 КЛАСІВ ДО НОРМАТИВІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Маркіян СТЕФАНІШИН

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Статтю присвячено вивченню ставлення учнів 10–11 класів до нормативів із фізичної культури. Установлено, що більшість старшокласників влаштовують нормативи з фізичної культури. На їхню думку, вони є цілком обґрунтованими. Виявлено високий та вищий за середній рівні фізичної підготовленості старшокласників за результатами складання чинних нормативів. Самооцінка фізичної підготовленості учнів не збіглася із фактичною та виявилася значно нижчою. Досліджено, що нормативи з фізичної культури є заниженими і не здатні визначити фактичний рівень фізичної підготовленості старшокласників. Обґрунтовано необхідність диференціації нормативів.

Ключові слова: норматив, урок фізичної культури, старший шкільний вік, самооцінка.

Постановка проблеми. Здоров'я є безцінним надбанням кожної людини окремо та усього суспільства загалом. Саме здоров'я молодого покоління – важливий показник якості життя суспільства та усієї держави в цілому. Проте в останні десятиліття спостерігається тенденція погіршення показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості, а відповідно і загального стану здоров'я дітей [5].

Зростання ролі фізичного виховання та спорту у вирішенні завдань оздоровлення та гармонійного розвитку підростаючого покоління пов'язане з необхідністю виконання високих вимог до рівня фізичного розвитку, працездатності та функціонального стану організму дітей [7].

Особливо актуальною є проблема формування в учнів інтересу до занять фізичними вправами. Низька активність школярів на уроках фізкультури пояснюється не лише недостатньою професійною майстерністю вчителя, а й відсутністю інтересу до цього навчального предмета, особливо у старшокласників. Це пов'язано з тим, що в підлітковому віці відбувається перехід від природної потреби в рухах до усвідомленої необхідності занять фізичними вправами. Тому актуальність вивчення ставлення учнів старшого шкільного віку до нормативів із фізичної культури не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Чимало вчених, педагогів, фізіологів, медиків (А. Шльомін, С. Баранцев, В. Філіппенко, 1993; І. Сулейманов, І. Лясова, О. Короткова, 1995; Г. Апанасенко, 1998; Е. Булич, 2003; Н. Денисенко, 2011) досліджували унікальний вплив фізичної культури на здоров'я дитини [1, 4, 6, 11, 13]. Однак очевидним є те, що більшість учнів не вірять у значущість засобів фізичного виховання. Фізкультурна активність не є для них основним компонентом життя.

Багато авторів, зокрема Т. Круцевич (1999), О. Андреева (2001), Г. Безверхня (2002), Н. Москаленко (2007), А. Сітовський (2011), стверджують, що мотиви та інтереси до занять фізичною культурою і спортом школярів мають свої вікові та гендерні особливості, пов'язані з психічним розвитком, соціальними та соціально-економічними умовами розвитку особистості. Проблему інтересу до фізичної культури вивчали вчені Б. Ананьєв (1959), В. Ареф'єв (1997), Н. Москаленко (2007), Т. Круцевич (2003), Ю. Курашина (2009) та інші. Аналіз праць свідчить, що цю проблему вивчено недостатньо, хоча практична значущість її очевидна, особливо на сучасному етапі, коли школи переходять від репродуктивного методу до методів стимулювання творчості та природного потенціалу особистості з врахуванням її інтересів [5, 12]. Практика засвідчує, що успіх навчання як двостороннього процесу визначається не лише педагогічною методикою, а й інтересом учнів.

Дослідження стану фізичного виховання в загальноосвітніх школах свідчать про різке погіршення здоров'я і фізичної підготовки їх випускників [2, 9, 10]. Згідно з результатами обстежень у 50% із них спостерігаються різні порушення опорно-рухового апарату, 60–65% страждають від застудних захворювань, у 45% виявлено погіршення зору, близько 30% ста-

новлять групу ризику, від 28,8% до 50,6% учнів випускних класів не виконують нормативів допризовної підготовки [3].

Кардинальні зміни в усіх сферах життєдіяльності суспільства вимагають нових підходів до виховання та соціалізації молодого покоління. Особливого значення набуває формування гармонійно розвиненої, суспільно активної, фізично досконалої, здорової особистості. Аналіз державних документів: Конституції України, основ законодавства України про охорону здоров'я, Закону України «Про загальну середню освіту», Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа), Національної доктрини розвитку освіти, Закону України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя» – свідчить про те, що пріоритетним завданням системи освіти є виховання людини в душі відповідального ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточення як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності. Проблему формування здорового способу життя молодого покоління варто розглядати в медичному, психологічному, педагогічному, соціальному аспектах, оскільки здоров'я має специфіку проявлятися на фізичному, психологічному, соціальному рівнях. На сьогодні в Україні прийнято багато державних програм, спрямованих на пропаганду здорового способу життя; створено мережу «Центрів здоров'я», відкрито безліч різноманітних спортивних клубів, але значних зрушень у поліпшенні фізичного, духовного, психічного, соціального здоров'я школярів не спостерігається. Тому загальноосвітній заклад залишається основним соціальним інститутом, що надає дітям базову освіту, вирішує завдання розвитку та виховання школярів [8, 11].

Мета дослідження – вивчити ставлення учнів 10–11 класів до нормативів фізичної підготовленості.

Методи та організація дослідження. Для досягнення мети було використано методи теоретичного аналізу та узагальнення, опитування. Дослідження проводилося на базі шкіл м. Львів (СЗШ №34 ім. М. Шашкевича, № 66, № 43, № 83, № 86, № 13, № 62, № 65, № 91, № 9). У анкетуванні взяли участь 327 учнів 10–11 класів.

Результати дослідження та їх обговорення. Інтерес до занять фізкультури в школі, мотивація учнів та їхня думка стосовно нормативів відіграють важливу роль у процесі навчання та відвідування учнями уроків з фізичної культури. Проведене опитування показало, що більшість старшокласників (81%) влаштовують нормативи з фізичної культури. Решта (19%) опитаних дали негативну відповідь. На думку 79% учнів, чинні нормативи є цілком обґрунтованими, 15% – вважають їх завищеними та 6% – заниженими (рис. 1).

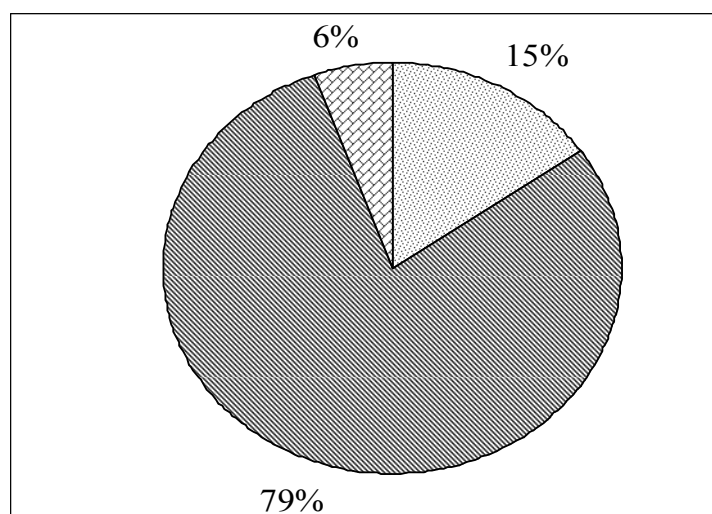

Рис. 1. Оцінювання учнями 10–11 класів чинних нормативів із фізичної культури:

- – завищені нормативи;
- – нормальні нормативи;
- ▨ – занижені нормативи

На нашу думку, така оцінка учнями чинних нормативів зумовлена тим, що їхнє складання не вимагає особливих зусиль та певної фізичної підготовленості. Свідченням цього є успішність складання учнями чинних нормативів з фізичної культури. Так, значний відсоток старшокласників (79%) склали нормативи з середніми балами 10–12, що свідчить про високий рівень їхньої фізичної підготовленості. 20 % опитаних здали нормативи на 8 і 9 балів, що відповідає середньому рівню. Таким чином, можна стверджувати, що фізична підготовленість більшості учнів відповідає рівню вищому за середній. Цікавим виявилось те, що самооцінка фізичної підготовленості учнів не збіглася із фактичною та виявилася значно нижчою (рис. 2). Лише 25% респондентів зазначили високий рівень фізичної підготовленості, 68% – середній рівень, 7% опитаних старшокласників вважають рівень своєї фізичної підготовленості низьким. Тому можна стверджувати, що нормативи з фізичної культури є заниженими і не здатні визначити фактичний рівень фізичної підготовленості. Така ситуація спонукає задуматися над диференціацією нормативів із фізичної культури.

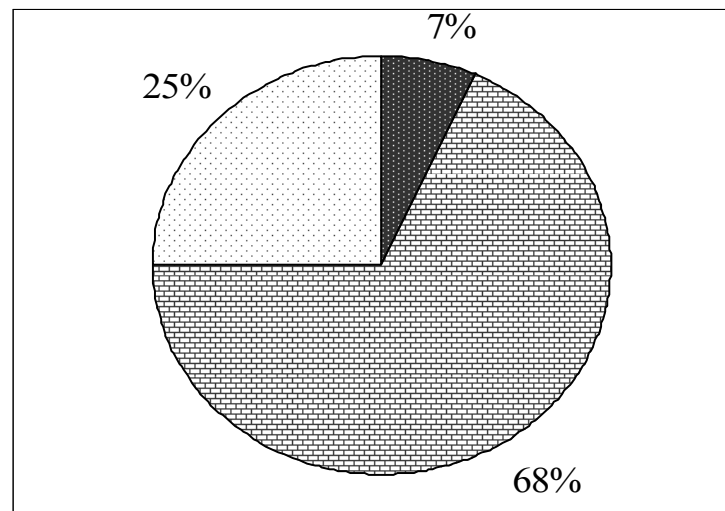

Рис. 2. Самооцінка рівня фізичної підготовленості учнів 10–11 класів:

- – низький рівень;
- ▨ – середній рівень;
- – високий рівень;

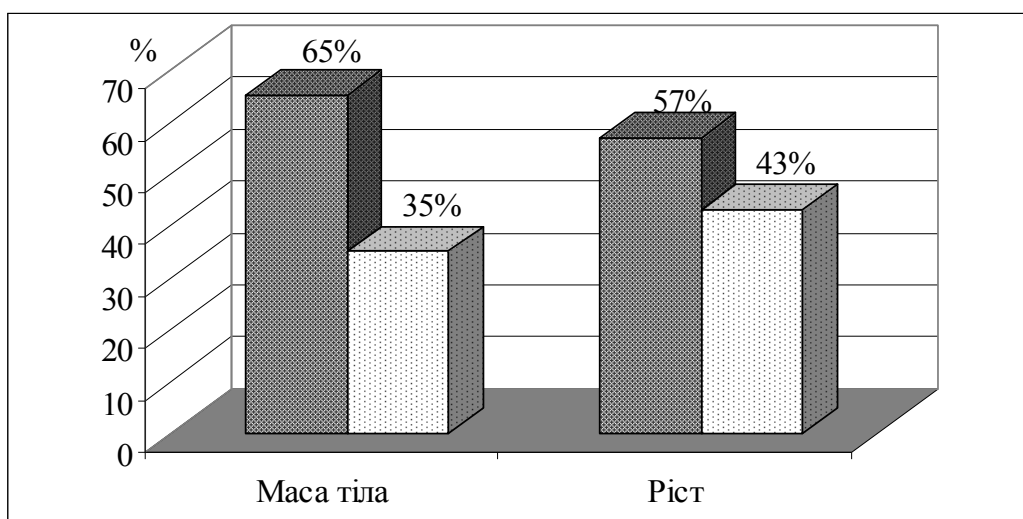

Рис. 3. Ставлення учнів старшого шкільного віку до диференціації нормативів відповідно до маси тіла та зросту:

- – так, потрібно диференціювати;
- – ні, не потрібно диференціювати

Проведене анкетування виявило, що більшість респондентів позитивно ставиться до диференціації нормативів. При цьому 57% опитаних вважають доцільною диференціацію нормативів відповідно до зросту, 65% респондентів – щодо маси тіла (рис. 3). Важливим є твердження учнів (81%), що їхня мотивація до занять фізичною культурою збільшиться, якщо нормативи відповідатимуть їхнім функціональним можливостям. Попри це, 89% респондентів вважають, що чинні нормативи сприяють розвиткові фізичних якостей.

Висновок. Чинні нормативи дають можливість старшокласникам без надмірних зусиль скласти їх успішно з високими оцінками. Однак для підвищення мотивації до занять фізичною культурою доцільно привести нормативи у відповідність до функціональних можливостей учнів 10–11 класів, що актуалізує необхідність їх диференціації за зростом та масою тіла.

Подальші дослідження будуть спрямовані на диференціацію чинних нормативів із фізичної культури за критеріями зросту та маси тіла.

Список літератури

1. *Апанасенко Г. Л.* Медицинская валеология / Г. Л. Апанасенко, Л. А. Попова. – К., 1998. – 190 с.
2. *Біднюк П.* Особистісний підхід до навчання та виховання школярів засобами фізичної культури / П. Біднюк // Фізичне виховання у школі. – 2001. – № 4. – С. 27–29.
3. *Бортнева І. О.* Професійна діяльність учителя у вихованні емоційно-позитивного ставлення підлітків до навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / І. О. Бортнева. – О., 2000. – 18 с.
4. *Булич Э. Г.* Здоровье человека: биологическая основа жизнедеятельности и двигательная активность в ее стимуляции / Булич Э. Г., Мурахов И. В. – К. : Олимпийская литература, 2003. – 424 с.
5. *Войтенко В. П.* Здоровье здоровых / В. П. Войтенко. – К. : Здоров'я, 1991. – 248 с.
6. *Денисенко Н. Ф.* Основні засади організаційної роботи з фізичного виховання (функціональні обов'язки педагогічних працівників ДНЗ) / Н. Ф. Денисенко // Дошкільне виховання. – 2011. – № 11. – С. 25–27.
7. *Михайлова Н. В.* Как сформировать интерес к физической культуре / Н. В. Михайлова // Физическая культура в школе. – 2005. – № 4. – С. 14–17.
8. *Омельченко С. О.* Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків : монографія / С. О. Омельченко. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – 352 с.
9. *Серенко А. И.* Анализ динамики комплекса показателей физического развития и подготовленности как основа организации дифференцированной системы знаний по физической культуре / Серенко А. И. // Физическая культура: образование, воспитание, тренировка. – 2001. – № 2. – С. 23–26.
10. *Сонькин В. Д.* Проблема тестирования в оздоровительной физической культуре / Сонькин В. Д., Зайцева В. В., Тиунова О. В. // Теория и практика физической культуры. – 1993. – № 8. – С. 7–13.
11. *Сулейманов И. И.* Содержание и технология дифференцированного физкультурного образования учащихся общеобразовательной школы / Сулейманов И. И., Илясова И. С., Короткова Е. А. // Теория и практика физической культуры. – 1995. – № 9. – С. 52.
12. *Унт И. Э.* Индивидуализация и дифференцированное обучение / Унт И. Э. – М. : Педагогика, 1990. – 180 с.
13. *Шлемин А. М.* О разработке должных норм физической подготовленности учащихся 1–11 классов / Шлемин А. М., Баранцев С. А., Филиппенко В. Д. // Теория и практика физической культуры. – 1993. – № 11. – С. 46–48.

**ОТНОШЕНИЕ УЧЕНИКОВ 10–11 КЛАССОВ К НОРМАТИВАМ
ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ**

Маркиян СТЕФАНИШИН

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. Статья посвящена изучению отношения учащихся 10-11 классов к нормативам по физической культуре. Установлено, что большинство старшеклассников устраивают нормативы по физической культуре. По их мнению, они вполне обоснованы. Обнаружены высокий и выше среднего уровни физической подготовленности старшеклассников по результатам сдачи действующих нормативов. Самооценка физической подготовленности учеников не совпала с фактической и оказалась значительно ниже. Доказано, что нормативы по физической культуре являются заниженными и не способны определить фактический уровень физической подготовленности старшеклассников. Обоснована необходимость дифференциации нормативов.

Ключевые слова: норматив, урок физической культуры, старший школьный возраст, самооценка.

**THE ATTITUDE OF STUDENTS 10–11 CLASS TO STANDERTS
OF PHYSICAL EDUCATION**

Markiyan STEFANYSHYN

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The article deals with the attitude of students grades 10-11 to the standards of physical culture. It established that most seniors suit standards of physical culture. They think they are quite reasonable. The high and higher than average level of physical fitness seniors on the results of compilation of existing standards was showed. The Physical fitness of students doesn't not coincide with the actual and was significantly lower. It was investigated that standards of physical culture are lower and can't determine the actual level of seniors physical fitness. The necessity of differentiating standards, were substantiated.

Keywords: standard, physical education classes, senior school age, self-esteem.